

JE KLEURT JE EIGEN WERELD

Frank Lemmens

Behoudens de naam van de auteur zijn alle namen,
uit respect voor de betrokkenen, gefingeerd.

ISBN: 978 90 8666 478 8

NUR: 400; 402

© 2019 Frank Lemmens

© 2019, Mosae Libro, Maastricht

Foto omslag: Ruud Biesmans

Alle rechten voorbehouden. Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand, of openbaar gemaakt in enige vorm of op enige wijze, hetzij elektronisch, mechanisch, door fotokopieën, opnamen, of enige andere manier, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever. Voor het overnemen van gedeelten uit deze uitgave in bloemlezingen, readers en andere compilatiewerken (Artikel 16 Auteurswet 1912) dient men zich tot de uitgever te wenden.

INHOUD

Pap	7
Moeder	15
Pap is niet meer	21
Woensdag 2 juli	27
Donderdag 3 juli	55
Vrijdag 4 juli	105
Een leven zonder pap	153
Voraf geregisseerd	181
Een nieuw leven ...	189
Terug thuis	215
Vooruitgang	221
Kleuren	237

PAP

Misschien is het wel mijn allervroegste herinnering. Het geboortehuis van mijn pap, vol met familie. De warmte, de gezelligheid, de liefde ... Hoewel ik toen nog veel te jong was om het echt te begrijpen, heb ik daar geleerd hoe mooi en kleurrijk het leven kan zijn.

Ik zie opa nog zitten, in de hoek van de kamer van de vakwerkboerderij waar hij woonde. Zichtbaar genietend van zijn vier zonen en zijn schoonzoon, die in de eetkamer zaten te praten over de wereldproblematiek alsof ze die zelf moesten oplossen. De discussies laaiden enkel verder op als ze over voetbal gingen. Dat was zichtbaar, en hoorbaar, een onderwerp waar iedereen aan tafel een mening over had. Sterker nog, ze wisten het allemaal beter dan wie ook. De dochters en schoondochters zorgden ondertussen voor de drank en het eten, en wisselden wetenswaardigheden uit over de mannen.

Als ik eraan terugdenk, ruik ik opnieuw de geur van de kolenkachel in de keuken, die continu werd vermengd met het aroma dat je volgens mij tegenkomt op elke boerderij waar ze beesten houden. Het was geen onaangename reuk. Integendeel zelfs, hij was op een gekke manier fijn. Een geur van herkenning. Een geur die bij mijn opa hoorde en die in de loop der jaren overal in was gekropen: in de wanden, de meubels, het plafond, het Perzische tafelkleed ... De sfeer was er altijd huiselijk, gezellig, knus en ietwat kneuterig, maar op een goede manier. Misschien kwam dat ook wel door het lage plafond, de geringe afmetingen van de kamer en het feit dat die propvol meubels stond. Grote en degelijke meubels, die je nu alleen nog maar tegenkomt op een rommel- of antiekmarkt.

Wij als kinderen wisten ons altijd wel te vermaken. Bij goed weer renden we de wei achter de boerderij in en probeerden te voorkomen dat we in een koeienvlaai terechtkwamen. Bij slecht weer gingen we de hooizolder op. Altijd weer leuk om vanaf de verdiepingsvloer in het hoog opgestapelde hooi te duiken. Bij de Friese paarden, de varkens of de koeien gingen we wel vaker

kijken, maar daar bleven we meestal niet lang. Was het niet vanwege de oorverdovende geluiden die ze maakten, dan was het vanwege de penetrante geur die er hing. Spannend was het wel altijd om de beestenverblijven in te gaan. Al was het maar omdat de volwassenen liever niet hadden dat we daar kwamen. De beesten werden er immers onrustig van.

Er waren twee dingen die we écht niet mochten. Op de eerste plaats mochten we, om de een of andere reden, niet naar de slaapkamers toe. Wellicht dat de trap naar boven juist daardoor altijd zo spannend oogde. We probeerden uiteraard weleens stiekem boven te geraken, maar de oude houten trap verraadde ons al bij de derde trede. Op de tweede plaats was het verboden om over de oorlog te praten. Voor mijn opa een onderwerp om meteen furieus van te worden. Ik vond het jammer dat we daar niet over mochten beginnen, want de spaarzame keren dat het thema wel werd genoemd, leverden steevast zeer indrukwekkende verhalen op. Verhalen over wat hij had moeten doormaken toen hij door de Duitsers werd opgepakt en te voet werd afgevoerd in de richting van Polen. Hij voelde zich verraden. Niet eens zozeer door de Duitsers, maar door de mensen uit de stad: zij hadden immers rondgebazuind dat mijn opa brood en drank achterhield. Op de Duitsers was hij vooral kwaad omdat ze zijn kinderen aan hun lot overlieten: hij werd hardhandig uit huis gehaald, zijn zonen en dochters in vertwijfeling achterlatend. De oorkonde die hij na de oorlog had gekregen en die nog altijd aan de muur hing, was een pleister op een diepe wond in zijn ziel.

Mijn opa was een echte agrariër: klein, licht naar voren gebogen lopend, met een onafscheidelijk petje op zijn hoofd. Hij had zelden veel te vertellen, maar was over het algemeen vrolijk en een druk baasje. Al vroeg in de ochtend begon hij met het verzorgen van de paarden en de varkens, of liet hij de hond achter in de weiden uit, om even later op een ouderwetse kolenkachel de heerlijkste koffie te maken die ik ooit heb geroken. Helaas mocht ik toen nog geen koffie drinken, dus moest ik me beperken tot ruiken.

Indrukwekkend was de manier waarop hij het weer voorspelde. Hij tuurde een tijdlang onder de klep van zijn pet door naar de lucht, nam een paar flinke teugen van zijn sigaar en wist vrijwel precies welk weer er de komende

dagen op ons afkwam. Zelden of nooit zat hij ernaast. En als het weer hem beviel, zag je dat meteen aan de grijns op zijn gezicht.

De moeder van pap heb ik nooit gekend. Zij is, naar verluidt, gestorven vrijwel direct na de geboorte van haar jongste zoon. Met de geboorte van deze jongen bestond het gezin uit drie jongens en een meisje, van wie pap de op een na jongste was.

De meiboom wordt gehaald om op te zetten in het geboortedorp van pap.

Pap, mijn eigen vader, heb ik eigenlijk nooit echt gekend. Althans, ik weet wie hij was, maar ik heb nooit de kans gekregen – of genomen – om hem écht te leren kennen. Ik kende pap niet anders dan als een boom van een kerel, die altijd lol en plezier maakte. Hij was beresterk en liet dat ook vaak merken: hij tilde loodzware dingen of zelfs mensen op, gewoon om te laten zien hoeveel kracht hij in huis had.

Daarnaast was hij een talentvolle voetballer. In zijn tijd was hij zo goed dat hij, samen met zijn broer, een profcontract aangeboden kreeg. Krantenartikelen van toen bevestigden de verhalen die hij, hoe sporadisch ook, vertelde over zijn voetbalcarrière. Het is overigens nooit zover gekomen dat pap, en evenmin zijn broer, op een van de vele professionele voetbalvelden heeft gespeeld. Volgens hemzelf vanwege de risico's die kleefden aan een profcontract: destijds werden voetballers nog niet zo rijkelijk betaald als nu het geval is.

Pas in de laatste fase van zijn leven heb ik mogen zien hoe pap diep vanbinnen was en hoezeer dat verschilde van hoe ik hem altijd had ervaren. Ik was net 18 jaar toen ik voor het eerst merkte dat pap anders was dan ik dacht. Hij was ineens beschermend, stelde zich kwetsbaar op en uitte zelfs zijn grootste zorgen, maar besprak met mij ook de dingen die hem dierbaar waren.

Pas nu ik zelf volwassen ben, lukt het me mijn herinneringen met elkaar in verband te brengen. Want als ik terugdenk aan vroeger, dan durf ik vast te stellen dat het mijn opa is gelukt om een sterke familieband te creëren met en voor zijn kinderen. Die enkele keer dat ik nu nog in de geboorteplaats van pap kom, blijkt ook altijd dat die familieband nog steeds bestaat. Ook ik word telkens opgevangen door de familieleden die er nog wonen. Het voelt als thuiskomen, hoewel ik er enkel de eerste twee jaren van mijn leven heb gewoond. Het dorp van pap, van mijn opa, van mijn familie van vaderskant, heeft iets!

En juist dat speciale gevoel in zijn geboortedorp maakte dat ik daar een andere pap zag dan thuis. In zijn oude omgeving maakte hij onderdeel uit

van een gezin, kaartte hij met zijn broers, evalueerden ze samen voetbalwedstrijden. Thuis kende ik pap op een andere manier. Want thuis, vijftien kilometer van zijn geboortedorp, leefden wij als gezin in de hoofdstad van de provincie. En daar vond je geen gezelligheid en saamhorigheid, maar enkel anoniem individualisme. Als we naar huis reden, was dat dan ook altijd alsof we van ultieme rust overgingen naar ... tja, naar de stad, naar rumoer. Bij het laatste stukje over de autoweg veranderde het groene landschap langzaam maar zeker in beton, stenen, asfalt, hoge gebouwen en kunstlicht. Ook dat kon ik toen nog niet onder woorden brengen, maar vanbinnen voelde ik dat de kleuren van het leven hier heel anders waren.

Na het hoofdstuk Pap te hebben geschreven, vraag ik me af waarom ik daar eigenlijk mee begin. Het lijkt wel alsof ook mijn leven pas echt begint bij dat hoofdstuk.